

■ ■ ■ ■ ■
KRONIKA
NAUKOWA
■ ■ ■ ■ ■

Aniela Maria Matuszkiewicz
(24 VII 1914–10 X 2004)

Straty bliskiego nam człowieka nie mierzy się ani liczbą lat życia lub pracy, ani liczbą publikacji bądź odznaczeń, jakie uzyskał za życia. Najważniejsze jest wszak dzięki czemu był nam bliski na co dzień i jak odczuwamy jego stratę. Cokolwiek więc powiedzielibyśmy o zasługach dr Anieli Matuszkiewicz, niczym to będzie wobec ciepła i dobroci, którymi nas obdarzała w życiu codziennym, w jednym z najlepszych w swoim czasie zakładów naukowych w Polsce.

Ciepło to łączyło się ze stałą gotowością do wspierania szeroko zakreślonych zamierzeń męża, prof. Władysława Matuszkiewicza, i pomocą, którą służyła niezliczonej liczbie stażystów, gości krajowych i zagranicznych, osób potrzebujących rady, dostępu do źródeł i literatury, a zwłaszcza poszukujących możliwości przedyskutowania założeń swojej pracy z kompetentnym specjalistą. W tej sprawie była, obok męża, najważniejszym filarem Zakładu Ekologii Roślin i Fitosocjologii Uniwersytetu Warszawskiego. W zakładzie tym pod zmieniającą się nazwą, identyfikowanym jako Aleje Ujazdowskie 4, przepracowała blisko 30 lat. Była nie tylko adiunktem, ale przede wszystkim sprawnym „dyżurnym ruchem”, który zapewniał naukowcom komfort pracy i dyskusji w tym wiecznie ciasnym i przepelnionym zakładzie. Umożliwiała więc każdemu spotkanie z Profesorem. Wspaniała herbatą, osobiście parzoną, łagodziła pragnienie wywołane wielogodzinną podróżą do Warszawy i stresem spowodowanym oczekiwaniem na dyskusję z Mistrzem. Posiadła przy tym umiejętność oszczędnego dysponowania czasem swojego męża, zawsze – jak pamiętam – zaaferowanego problemami naukowymi swej dyscypliny i kwestiami historyczno-filozoficznymi, nieustannie przygotowującego do druku kolejne dzieła.

Z radością udostępniała innym także rezultaty swojej pracy na polu dokumentacji i kolekcjonowania źródeł. Podjęła te prace z inicjatywy męża, ale na potrzeby współpracy krajowej i międzynarodowej; bardzo się z nimi identyfikowała.

Dziełem dr Anieli Matuszkiewicz było założenie w Zakładzie Ekologii Roślin pierwszego w Polsce i jednego z nielicznych podówczas w Europie archiwum zdjęć fitosocjo-

logicznych (także niepublikowanych), danych o środowisku, a następnie rozwinięcie prac nad bibliografią polskiego piśmiennictwa fitosocjologicznego i polskich map fitosocjologicznych. Łącznie zestawiła, opracowała i opublikowała 6 tomów z pełnymi cytatami bibliograficznymi i indeksami oraz 2 tomy bibliografii map – z jednolitym opisem tych trudno poddających się identyfikacji dzieł. Trzy części bibliografii piśmiennictwa trafiły do międzynarodowej serii wydawniczej *Excerpta Botanica sec. B Sociologica*, wydawanej w Stuttgarcie z inicjatywy i pod redakcją R. Tüxena, znanego badacza roślinności, założyciela Międzynarodowego Stowarzyszenia Badań Roślinności (*International Association for Vegetation Study*).

Większość tomów ukazała się w serii wydawniczej *Materiały Zakładu Fitosocjologii Stosowanej UW Warszawa-Białowieża* i jej następczyni *Phytocoenosis – Supplementum Bibliographiae Geobotanicae*. Ostatni tom, obejmujący wykaz piśmiennictwa z lat 1981–1990 (681 pozycji), złożony został w redakcji zaledwie kilka dni przed śmiercią Autorki i ukaże się drukiem jeszcze w 2004 roku.

Wykonanie tych wielkich prac, nie mających w Polsce żadnej tradycji, wymuszało każdorazowo pokonanie nieufności autorów wobec życzenia udostępnienia niepublikowanych materiałów dla wspólnego użytku. Zastosowanie bazy danych o roślinności Polski było przez ponad 30 lat podstawą największych przedsięwzięć autorskich i wydawniczych w polskiej nauce o roślinności. Były to: przegląd i systematyka zbiorowisk leśnych polskich, *Mapa Potencjalnej Roślinności Naturalnej Polski* w skali 1:300 000 w 12 arkuszach – jako podstawa naszego udziału w późniejszej, 9-arkuszowej mapie roślinności Europy, *Przewodnik do oznaczania zbiorowisk leśnych Polski* (1981, 2001), itd.

W cieniu fundamentalnych prac dokumentacyjnych Pani dr Anieli Matuszkiewicz pozostawała jej działalność dydaktyczna i naukowo-badawcza. Wśród 40 publikacji są 22 raporty i artykuły monograficzne, w tym studium poświęcone dąbrowie ciepłolubnej w Puszczy Białowieskiej, w którym podniesiono dotąd nie rozstrzygniętą kwestię genezy tego zbiorowiska.

Studia nad zbiorowiskami lasów bukowych w Polsce były przedmiotem Jej rozprawy doktorskiej, obronionej w 1959 roku na Wydziale Biologii i Nauk o Ziemi Uniwersytetu Warszawskiego. Dr Aniela Matuszkiewicz z urodzenia i temperamentu była lwowianką, ukończyła Wydział Rolniczo-Leśny Politechniki Lwowskiej. Ze Lwowa przeniosła optymizm. Podtrzymywała go w mężu, współpracownikach i przyjaciółach w najtrudniejszych okresach życia. Po przejściu na emeryturę wspierała nową pasję męża, córki i syna w działaniach na rzecz społeczności lokalnej w Milanówku. Pomimo postępującej choroby uczestniczyła w pracach męża i prowadziła prace bibliograficzne.

Pogrzeb w Milanówku w porze złotej jesieni, z udziałem liczego grona przyjaciół, pozwolił pogodzić się z myślą, że kiedyś z Panią Anielą spotkamy się przy wspólnej herbacie.

Janusz Bogdan Faliński